

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра теорії та методики практичної психології

Методичні рекомендації

до виконання самостійної роботи для
здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня

з дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ МОДУЛЬ «ПСИХОЛОГІЧНИЙ СПЕЦПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ»

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ: 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Автори:

Косьянова Олена Юріївна
Ільницька Лариса Анатоліївна

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №13 від 24 червня 2021 р.)

Рецензенти:

Гузенко В. А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету «Одеська політехніка»

Пивоварчик І.М. - кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики практичної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Психологія» Модуль «Психологічний спецпрактикум з психології» зі спеціальності 013 Початкова освіта / Косьянова О. Ю., Ільницька Л. А. Одеса, 2021. 29 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9-434 «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення» і містять вступ, матеріали щодо забезпечення виконання самостійної роботи модулю «Психологічний спецпрактикум з психології» з дисципліни «Психологія», список літератури.

Призначені для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 013 Початкова освіта.

©Університет Ушинського, 2020 р.

© Косьянова О.Ю., 2021 р.

© Ільницька Л.А., 2021 р.

ВСТУП

Метою дисципліни «Психологія» є створення науково-теоретичного підґрунтя для оволодіння професійними знаннями; сприяння свідомому творчому засвоєнню теоретичних засад сучасної психології.

Предметом дисципліни є закономірності розвитку форм психічного відображення.

Основними **завданнями** дисципліни є:

- засвоєння теоретико-методологічних основ психології,
- систематизація теоретичних та емпіричних знань студентів про природу, сутність та закономірності психіки людини;
- оволодіння здобувачами знаннями щодо психологічного дослідження різних сфер психіки.

У результаті освоєння здобувачами навчальної дисципліни мають бути сформовані визначені освітньо-професійною програмою наступні **компетентності**:

інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності вчителя початкової школи закладу освіти, що передбачають застосування теоретичних і практичних положень педагогіки, психології та методик навчання здобувачів початкової освіти й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Цінування та повага до різноманітності й мультикультурності.

ЗК-8. Здатність виявляти навички міжособистісної взаємодії.

фахові компетентності спеціальні (ФК)

ФК-1. Психологічна компетентність. Здатність до особистісного розвитку й соціалізації здобувачів початкової освіти як суб'єктів освітнього процесу на основі знань про їхні вікові, фізіологічні, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку.

Плановані результати освоєння освітньо-професійної програми:

ПРН-3. Оцінювати вікові особливості, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів здобувачів початкової освіти.

ПРН-4. Знати теорію процесу навчального пізнання, сучасні освітні технології.

ПРН-8. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів молодших школярів та стратегіями їх урахування під час навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти; швидко та правильно розв'язувати педагогічні ситуації. Складати психолого-педагогічну характеристику на учня та клас.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- **знати:** базові поняття, принципи і категорії психологічної науки, теорію процесу навчального пізнання, сучасні освітні технології;

- **вміти:**

- оцінювати вікові особливості, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів здобувачів початкової освіти,

- володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів молодших школярів та стратегіями їх урахування під час навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти; швидко та правильно розв'язувати педагогічні ситуації.

Метою завдань до самостійної роботи модуля «Психологічний спецпрактикум з психології» з дисципліни «Психологія» є емпіричне розкриття природи, сутності та закономірностей психіки людини. Виконання самостійної роботи сприяє активізації і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні курсу «Психологія», зокрема модуля «Психологія загальна та вікова». Зміст занять побудований таким чином, щоб здобувач

отримав уявлення про основні сфери психіки та методи їх дослідження, оволодів навичками здійснення якісного та кількісного аналізу отриманих даних, психологічного аналізу результатів дослідження, складання психологічної характеристики особистості.

**Теми та зміст самостійної роботи модулю «Психологічний
спецпрактикум з психології»**

Змістовий модуль 1. «Особистість»

Самостійна робота № 1.

Тема. Дослідження властивостей нервової системи.

Мета: дослідження трьох основних характеристик типу нервової діяльності: сили процесів збудження, сили процесів гальмування та рухливості нервових процесів на основі аналізу результатів методики Яна Стреляу (адаптація М. М. Данілової, О. Г. Шмельова).

Обладнання: опитувальник, що включає 134 питання (додаток 1).

Процедура проведення. Досліджуваним пропонується інструкція: «Відповідати на питання треба чітко і послідовно. На кожне питання слід дати одну з трьох відповідей: «так», «ні», або «не знаю». Відповідь «не знаю» слід давати якомога рідше, коли відповідь «так» чи «ні» неможливо застосувати.

Обробка результатів. Слід підрахувати кількість балів за кожною шкалою відповідно до ключа, при цьому у випадку відповідності ключу нараховується 2 бали, у випадку невідповідності ключу нараховується 0 балів, за відповідь «не знаю» - 1 бал.

Шкала 1. Сила процесів збудження.

Відповідь «так»: питання 3, 4, 7, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 32, 39, 45, 56, 58, 60, 61, 66, 72, 73, 78, 81, 82, 83, 94, 97, 98, 102, 105, 106, 113, 114, 117, 121, 122, 124, 130, 132, 133, 134.

Відповідь «ні»: питання 47, 51, 107, 123.

Шкала 2. Сила процесів гальмування.

Відповідь «так»: питання 2, 5, 8, 10, 12, 16, 27, 30, 35, 37, 38, 41, 48, 50, 52, 53, 59, 62, 65, 67, 69, 70, 75, 77, 84, 87, 89, 90, 96, 99, 103, 108, 109, 110, 112, 118, 120, 125, 126, 129.

Відповідь «ні»: питання 18, 34, 36, 128.

Шкала 3. Рухливість нервових процесів

Відповідь «так»: питання 1, 6, 9, 11, 14, 20, 22, 26, 28, 29, 31, 33, 40, 42, 43, 44, 46, 49, 54, 55, 64, 68, 71, 74, 76, 79, 80, 85, 86, 88, 91, 92, 93, 95, 100, 101, 104, 111, 115, 119, 127, 131.

Відповідь «ні»: питання 25, 57, 63, 116.

Врівноваженість нервових процесів визначається за силою нервових процесів: $\text{врівноваженість} = \text{сила збудження} : \text{сила гальмування}$. Чим ближче до одиниці значення, тим вищою є врівноваженість.

Аналіз результатів здійснюється за наступною шкалою оцінок.

Сила процесів збудження:

0 - 24 балів – має місце слабкість процесів збудження,

25 – 49 балів – мають місце середні показники сили процесів збудження,

62 і більше балів – має місце сила процесів збудження.

Сила процесів гальмування:

0 - 20 балів - має місце слабкість процесів гальмування,

21 - 43 балів - мають місце середні показники процесів гальмування,

61 і більше балів - має місце сила процесів гальмування.

Рухливість нервових процесів:

0 - 23 балів - має місце інертність нервових процесів,

24 - 48 балів - мають місце середні показники рухливості нервових процесів,

58 і більше балів - має місце рухливість нервових процесів.

Шкала оцінювання врівноваженості нервових процесів:

0,85 - 1,15 – має місце врівноваженість нервових процесів,

0 - 0,85 – має місце неврівноваженість нервових процесів в бік збудження, тобто процеси збудження не врівноважують собою процеси гальмування,

1,15 і більше – має місце неврівноваженість в бік гальмування, тобто процеси гальмування не врівноважують собою процеси збудження.

Інтерпретація.

Високі показники сили процесів збудження вказують на сильну реакцію на стимул. Такій людині властиво швидко включатися в роботу та досягати рівня

високої продуктивності роботи, низька стомлюваність; висока працездатність і витривалість.

Низькі показники сили процесів збудження вказують на слабку і запізнилу реакцію на порушення, низькі показники працездатності, невисоку продуктивність праці, висока втомлюваність, низьку витривалість.

Високі показники сили процесів гальмування вказують на наявність сильних нервових процесів з боку гальмування. Збудження легко піддається гасінню, має місце швидке реагування відповідних дій на прості сенсорні сигнали, хороша реакція, зібраність, пильність, холонокровність в поведінкових реакціях.

Низькі показники сили процесів гальмування вказують на слабкість процесів гальмування, імпульсивність в діях у відповідь на стимул, слабкий самоконтроль в поведінкових реакціях, розхлябаність, повільне або запізниле реагування відповідними діями на прості сигнали, погану реакцію.

Високі показники рухливості нервових процесів відображають легкість перемикавання нервових процесів від збудження до гальмування і навпаки, швидкий перехід від одних видів діяльності до інших, швидкість переключення, рішучість, сміливість в поведінкових реакціях.

Низькі показники рухливості нервових процесів характерні для людей, схильних працювати за стереотипом, які не люблять швидких і несподіваних змін в діяльності, інертних, що виявляють, низьку здатність перемикатися на нові види робіт і успішно освоювати нову професію. Люди такого типу не придатні для роботи в швидкозмінних умовах.

Самостійна робота № 2.

Тема. Дослідження типу темпераменту.

Мета: дослідження показників інтроверсії/екстраверсії; емоційної стійкості/нейротизму і визначення на їх основі типу темпераменту на основі аналізу результатів методики «ЕРІ» Г. Айзенка (адаптація О.Г. Шмельова).

Обладнання: опитувальник, що включає 57 питань (додаток 2)

Процедура проведення: Досліджуваним дається завдання, які відображають звичайний, звичний спосіб поведінки. Оскільки неможливо передбачити усі

можливі відповіді, то треба уявити найтипівіші ситуації та дати першу відповідь, яка прийде. Відповідати треба швидко. Якщо досліджуваний згоден з твердженням, слід поставити поруч з його номером знак «+» (так), якщо ні - знак «-» (ні).

Обробка результатів. Слід підрахувати кількість балів за кожною шкалою відповідно до ключа, при цьому у випадку відповідності ключу нараховується 1 бали, у випадку невідповідності ключу нараховується 0 балів.

Шкала 1. Шкала екстраверсії-інтроверсії:

Відповідь «так»: питання 1, 3, 8, 10, 13, 17, 22, 25, 27, 39, 44, 46, 49, 53, 56,

Відповідь «ні»: питання 5, 15, 20, 29, 32, 34, 37, 41, 51.

Шкала 2. Шкала нейротизму-стабільності:

Відповідь «так»: питання 2, 4, 7, 9, 11, 14, 16, 19, 21, 23, 26, 28, 31, 33, 35, 38, 40, 43, 45, 47, 50, 52, 55, 57.

Шкала 3. Шкала брехні:

Відповідь «так»: питання 6, 24, 36,

Відповідь «ні»: питання 12, 18, 30, 42, 48, 54.

Середній бал за шкалою екстраверсії-інтроверсії складає 11-12. Значення менше 11 балів відповідають інтровертивному типу, значення більше 12 балів - екстравертивному.

Середній бал за шкалою нейротизму-стабільності складає 12-13. Значення менше 12 балів вказують на емоційну стабільність, значення більше 13 балів – на емоційну нестабільність (нейротизм).

Показник за шкалою брехні, який дорівнює 4-5 балам, є критичним. В свідчить про тенденцію давати на питання так звані «хороші» відповіді, тобто тенденцію досліджуваного показати себе в соціально бажаному образі. Якщо у досліджуваного за даною шкалою кількість балів перевищує 5, то результати є недостовірними.

За результатами методики слід побудувати «Коло Айзенка» (рисунок 1) та визначити відповідний тип темпераменту на перехресті значень за шкалами інтроверсії-екстраверсії та емоційної стабільності-нейротизму.

Інтерпретація.

Холеричному типу темпераменту характерна перевага показників екстраверсії та нейротизму. Холерику властива агресивність, імпульсивність, активність та збудливість.

Для сангвінічного типу темпераменту характерна перевага екстраверсії та емоційної стійкості. Він відрізняється товариськістю, контактністю, життєрадісністю, схильністю до лідерства.

Флегматичний тип темпераменту характеризується інтроверсією та емоційною стійкістю, що виявляється у пасивності, розважливості, спокійності.

Меланхолійному типу темпераменту властиві інтроверсія та нейротизм. Меланхолік тривожний, ригідний, песимістичний, стриманий.

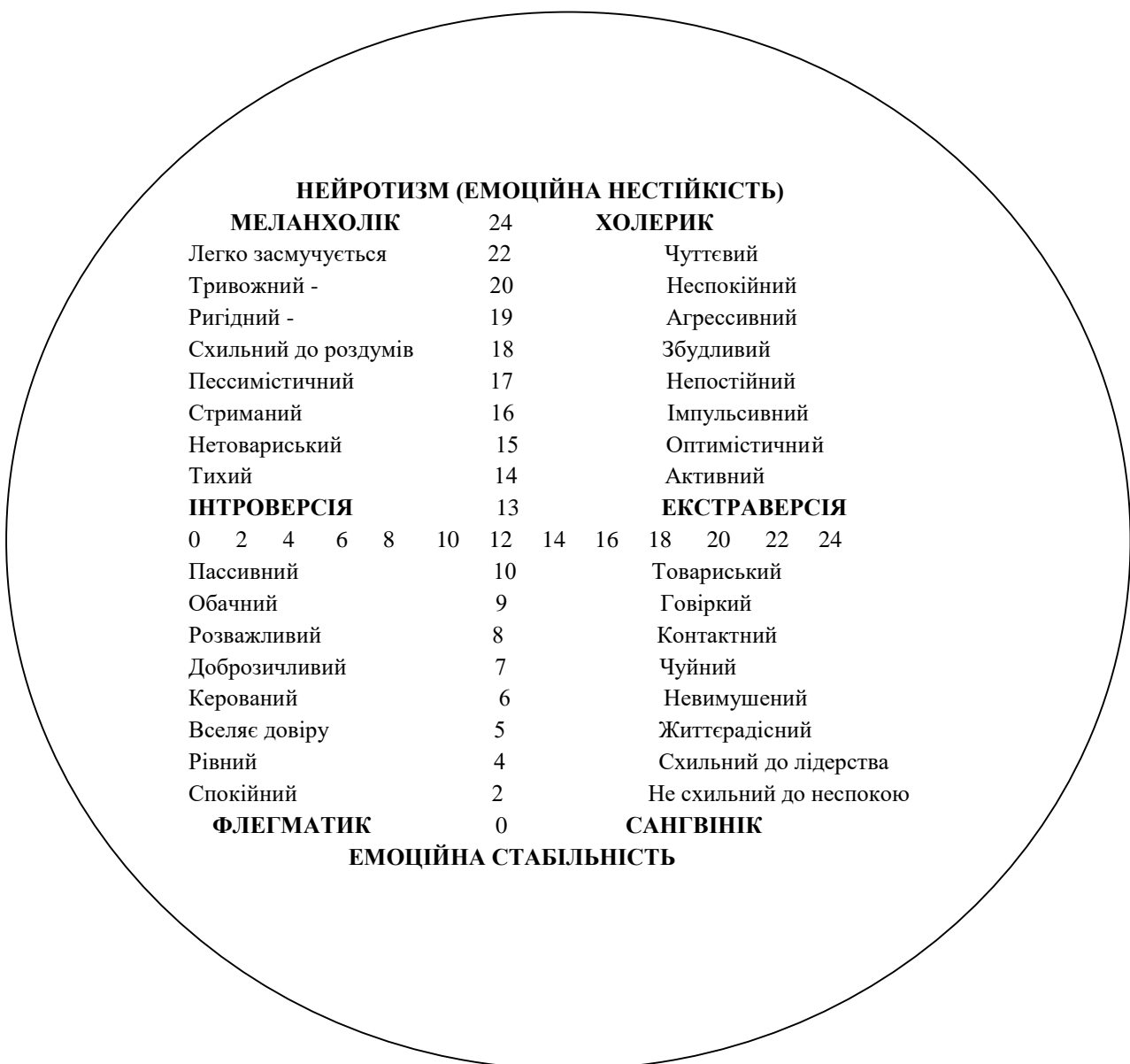

Рисунок 1. «Коло Айзенка»

Самостійна робота № 3.

Тема. Дослідження властивостей темпераменту.

Мета: дослідження властивостей «предметно-діяльнісного» і «комунікативного» аспектів темпераменту за допомогою методики «Опитувальник структури темпераменту» («ОСТ») В. М. Русалова.

Обладнання: опитувальник, що включає 105 питань (додаток 3).

Процедура проведення. Досліджуваним пропонується наступна інструкція: «Вам пропонується відповісти на 105 питань, які спрямовані на оцінку Вашої типової поведінки. Відповідати треба швидко. Якщо Ви згодні з твердженням, слід поставити поруч з його номером знак «+» (так), якщо ні - знак «-» (ні).»

Обробка результатів. Слід підрахувати кількість балів за кожною шкалою відповідно до ключа, при цьому у випадку відповідності ключу нараховується 1 бали, у випадку невідповідності ключу нараховується 0 балів.

1. Шкала предметна ергічність:

Відповідь «так»: питання 4, 8, 15, 22, 42, 50, 58, 64, 96,

Відповідь «ні»: питання 27, 83, 103.

2. Шкала соціальна ергічність:

Відповідь «так»: питання 11, 30, 57, 62, 67, 78, 86,

Відповідь «ні»: питання 3, 34, 74, 90, 105.

3. Шкала – предметна пластичність:

Відповідь «так»: питання 20, 25, 35, 38, 47, 66, 71, 76, 101, 104,

Відповідь «ні»: питання 54, 59.

4. Шкала – соціальна пластичність:

Відповідь «так»: питання 2, 9, 18, 26, 45, 68, 85, 99,

Відповідь «ні»: питання 31, 81, 87, 93.

5. Шкала – предметний темп:

Відповідь «так»: питання 1, 13, 19, 33, 46, 49, 55, 77,

Відповідь «ні»: питання 29, 43, 70, 94,

6. Шкала - соціальний темп:

Відповідь «так»: питання 24, 37, 39, 51, 72, 92,

Відповідь «ні»: питання 5, 10, 16, 56, 96, 102.

7. Шкала – предметна емоційність:

Відповідь «так»: питання 14, 17, 28, 40, 60, 61, 69, 79, 88, 91, 95, 97.

8. Шкала – соціальна емоційність:

Відповідь «так»: питання 6, 7, 21, 36, 41, 48, 53, 63, 75, 80, 84, 100.

9. Шкала контрольна:

Відповідь «так»: питання 32, 52, 89,

Відповідь «ні»: питання 12, 23, 44, 65, 73, 82.

Аналіз результатів здійснюється за шкалою оцінювання:

9 - 12 балів – високий рівень вираженості властивостей темпераменту,

4 - 8 балів – середній рівень вираженості властивостей темпераменту,

0 - 3 балів – низький рівень вираженості властивостей темпераменту.

Інтерпретація.

Високі показники за шкалою предметної ергічності вказують на високу активність, працездатність, високий життєвий тонус, ініціативність, наполегливість, вираженість потреби в освоєнні предметного світу. Такі люди прагнуть до активності навіть під час відпочинку.

Високі значення за шкалою предметної ергічності вказують на наявність низького загального життєвого тону, прагнення уникати напруженої діяльності, низьку активність та працездатність, тривалий період відновлення ресурсів після напруженої праці.

Високі показники за шкалою соціальної ергічності вказують на високу соціальну активність, потребу у спілкуванні, ініціативність у встановленні контактів з людьми, прагнення до виступів перед великою аудиторією.

Низькі показники за шкалою соціальної ергічності вказують на наявність труднощів у спілкуванні, наявність напруги при встановленні контактів з малознайомими і авторитетними людьми, а також з протилежною статтю. Такі люди мають вузьке коло спілкування та переживають тривогу при виступах перед великою аудиторією.

Високі значення предметної пластичності вказують на легкість переходу з одного виду діяльності на інший, від одного способу мислення до іншого. Такі люди прагнуть до різноманітності діяльності.

Низькі значення предметної пластичності вказують на труднощі в переключенні від одного виду діяльності на інший та в пошуку різних підходів до вирішення задач. Такі люди прагнуть до виконання монотонної діяльності.

Високі значення соціальної пластичності свідчать про легкість встановлення соціальних контактів. Соціально пластичні люди легко змінюють форми та стилі спілкування та легко виробляють комунікативні навички.

Низькі значення соціальної пластичності свідчать про труднощі у встановленні соціальних контактів, про труднощі переключення з однієї комунікативної програми до іншої та наявність стереотипії в комунікативному процесі.

Високі значення за шкалою предметного темпу вказують на високий темп активності та поведінки, високу швидкість виконання операцій при здійсненні предметної діяльності.

Високі показники за шкалою предметного темпу вказують на уповільненість моторно-рухових операцій.

Високі значення за шкалою соціального темпу визначають швидкість говоріння в процесі комунікації.

Низькі показники соціального темпу є ознакою повільності вербалізації.

Високі значення за шкалою предметної емоційності вказують на високу чутливість до невдач, тривожність та невпевненість, занепокоєння ситуацією, коли заплановане різниться з досягнутим результатом.

Низькі показники предметної емоційності свідчать про нечутливість людини до ситуацій невдач та до розбіжностей між запланованим і досягнутим результатом.

Високі значення за шкалою соціальної емоційності визначають високу емоційність в процесі взаємодії з іншими людьми, високу чутливість до комунікативних невдач.

Низькі показники за шкалою соціальної емоційності вказують на нечутливість до невдач в сфері комунікації .

Контрольна шкала (шкала соціальної бажаності відповідей) включає питання на відвертість і щирість висловлювань та наявність соціально очікуваних відповідей. Високі показники свідчать про прагнення до того, щоб показати себе в кращому світі, ніж є насправді. Показники більше 7 балів вказують на нещирість відповідей та недійсність результатів діагностики.

Низькі показники за контрольною шкалою вказують на адекватне самосприйняття.

Самостійна робота № 4.

Тема. Дослідження рис характеру.

Мета: дослідження акцентуацій характеру за допомогою методики К. Леонгарда (модифікація С. Шмішека).

Обладнання: опитувальник Леонгарда-Шмішека, що містить 88 питань (додаток 4).

Процедура проведення. Досліджуваним пропонується наступна інструкція: «Вам пропонується відповісти на 88 питань, які спрямовані на оцінку Вашої типової поведінки. Відповідати треба швидко. Якщо Ви згодні з твердженням, слід поставити поруч з його номером знак «+» (так), якщо ні - знак «-» (ні).»

Обробка результатів. Слід підрахувати кількість балів за кожною шкалою відповідно до ключа, при цьому у випадку відповідності ключу нараховується 1 бали, у випадку невідповідності ключу нараховується 0 балів. Суму балів за кожною шкалою треба помножити на коефіцієнт.

1. Шкала демонстративність (демонстративний тип):

Відповідь «так»: питання 7, 19, 22, 29, 41, 44, 63, 66, 73, 85, 88;

Відповідь «ні»: питання 51.

Суму балів помножити на 2.

2. Шкала застрягання (застрягаючий тип):

Відповідь «так»: питання 2, 15, 24, 34, 37, 56, 68, 78, 81;

Відповідь «ні»: питання 12, 46, 59.

Суму балів помножити на 2.

3. Шкала педантичність (педантичний тип):

Відповідь «так»: питання 4, 14, 17, 26, 39, 48, 58, 61, 70, 80, 83;

Відповідь «ні»: питання 36.

Суму балів помножити на 2.

4. Шкала збудливість (збудливий тип):

Відповідь «так»: питання 8, 20, 30, 42, 52, 64, 74, 86.

Суму балів помножити на 3.

5. Шкала гіпертимність (гіпертимний тип):

Відповідь «так»: питання 1, 11, 23, 33, 45, 55, 67, 77.

Суму балів помножити на 3.

6. Шкала дистимність (дистимічний тип):

Відповідь «так»: питання 9, 21, 43, 75, 87.

Відповідь «ні»: питання 31, 53, 65.

Суму балів помножити на 3.

7. Шкала тривожність (тривожно-боязкий тип):

Відповідь «так»: питання 16, 27, 38, 49, 60, 71, 82;

Відповідь «ні»: питання 5.

Суму балів помножити на 3.

8. Шкала екзальтованість (афективно-екзальтований тип):

Відповідь «так»: питання 10, 32, 54, 76.

Суму балів помножити на 6.

9. Шкала емотивність (емотивний тип):

Відповідь «так»: питання 3, 13, 35, 47, 57, 69, 79.

Відповідь «ні»: питання 25.

Суму балів помножити на 3.

10. Шкала циклотимність (циклотимний тип):

Відповідь «так»: питання 6, 18, 28, 40, 50, 62, 72, 84.

Суму балів помножити на 3.

Аналіз результатів здійснюється за шкалою оцінювання:

10 - 24 балів – наявна акцентуація характеру за певним типом,

15 - 19 балів – має місце тенденція до акцентуації характеру за певним типом,

0 - 14 балів – акцентуація характеру відсутня.

На основі отриманих результатів будується «профіль особистісної акцентуації». Для цього на осі абсцис слід помітити 10 позначок, які позначатимуть 10 типів акцентуацій характеру за К. Леонгардом, а на осі ординат потрібно вказати шкалу оцінок від 0 до 24. Відповідно до результатів будується графік, який відображає вираженість акцентуацій характеру особистості.

Інтерпретація.

1. Демонстративність (демонстративний тип). Характеризується демонстративністю і артистичністю поведінки, схильністю до брехні та до фантазування задля забезпечення уваги до себе. Такому типу властива егоцентричність, жага уваги до себе, схильність до конфліктності, неадекватно завищена самооцінка.

2. Застрагання (застрягаючий тип). Характеризується невпевненістю в собі, схильністю до недовіри до оточуючих, підозрілістю, чутливістю до розбіжностей між власною позицією та думкою інших людей. Такому типу властиві труднощі в переключенні від переживання однієї емоції до іншої, труднощі в переключенні від однієї точки зору до іншої. Жорсткість життєвих поглядів призводить до конфліктності особистості даного типу.

3. Педантичність (педантичний тип). Характеризується ригідністю, інертністю, схильністю висувати жорсткі вимоги до себе та інших, черезмірною пунктуальністю, акуратністю, схильністю до порядку та чистоти. У конфлікти вступає рідко.

4. Збудливість (збудливий тип). Для людей такого типу властива імпульсивність, неконтрольованість поведінки та думок, домінування інстинктивної складової в поведінці та прагнення до задоволення миттєвих потреб. Представники збудливого типу схильні до конфліктної поведінки через некерованість власної поведінки.

5. Гіпертимність (гіпертимний тип). Гіпертимні люди відрізняються високою активністю, високим життєвим тонусом, підвищеним настроєм, гарним самопочуттям, товариськістю, комунікативністю, самостійністю, легковажністю, енергійністю.

6. Дистимність (дистимічний тип). Для цього типу акцентуацій характеру властиві пригніченість активності та життєвого тонусу, небалакучість, песимістичне відношення до життя, занижена самооцінка. Однак, такі люди є сумлінними і справедливими.

7. Тривожність (тривожно-боязкий тип). Людям такого типу властиві пригнічений настрій, боязкість, тривожність, невпевненість в собі, чутливість, сором'язливість. Представникам такого типу характерні відповідальність, високі моральні та етичні вимоги.

8. Екзальтованість (екзальтований тип). Представники такого типу акцентуацій характеру схильні до захоплення сильними емоціями і почуттями, які накладають відбиток на всіх видах діяльності. Вони контактні, емоційні, емпатійні, схильні переживати сильні та яскраві почуття.

9. Емотивність (емотивний тип). Для даного типу характерні висока емоційність, чутливість, тривожність, боязкість, схильність переживати тонкі почуття. Вони гуманні, чуйні, схильні співпереживати оточуючим людям і тваринам, дбайливо ставляться до природи.

10. Циклотимність (циклотимний тип). Характеризується схильністю до змін гіпертимних і дистимних станів. Відповідно до домінуючого циклу їм властиві періоди підвищеної активності, високого життєвого та емоційного тонусу, які змінюються періодом занепаду, пригніченого настрою, спадом активності, песимістичністю, невпевненості в собі.

Самостійна робота № 5.

Тема. Дослідження психічних станів.

Мета: самооцінка тривожності, фрустрованості, агресивності та ригідності за методикою Г. Айзенка.

Обладнання: 40 описів різних психічних станів (додаток 5).

Хід роботи. Досліджуваний оцінює наявність у нього певного стану оцінками в 0, 1 та 2 бали:

2 бали - цей стан часто притаманний,

1 бал - цей стан буває, але зрідка,

0 балів - стан зовсім не підходить.

Обробка результатів. Підраховується кількість балів за кожним з чотирьох психічних станів:

I - 1 ... 10 питань - тривожність;

II - 11 ... 20 питань - фрустрація;

III - 21 ... 30 питань - агресивність;

IV - 31 ... 40 питань - ригідність.

Оцінка результатів проводиться за шкалою оцінювання.

I. Тривожність:

0 ... 7 балів – стан тривожності відсутній;

8 ... 14 балів – рівень тривожності середній, допустимий;

15 ... 20 балів – високий рівень тривожності.

II. Фрустрація:

0 ... 7 балів – стан фрустрації відсутній;

8 ... 14 балів - середній рівень прояву станц фрустрації;

15 ... 20 балів – має місце висока фрустрованість.

III. Агресивність:

0 ... 7 балів – низький рівень агресивності;

8 ... 14 балів - середній рівень агресивності;

15 ... 20 балів – високий рівень агресивності.

IV. Ригідність:

0 ... 7 балів - ригідності немає, легкість переключення;

8 ... 14 балів - середній рівень ригідності;

15 ... 20 балів - сильно виражена ригідність.

Самостійна робота № 6.

Тема. Дослідження самооцінки особистості.

Мета: оцінити самооцінку і рівень домагань особистості на основі аналізу результатів методики Т. Дембо – С. Рубінштейн.

Обладнання: 7 вертикальних ліній (шкал) довжиною 10 см, які символізують особистісні характеристики: здоров'я, ум/здібності, характер, вміння багато робити своїми руками, зовнішність, впевненість в собі.

Процедура проведення. Досліджуваному пропонується інструкція. "Будь-яка людина оцінює свої здібності, можливості, характер та ін. Рівень розвитку кожної якості, сторони людської особистості можна умовно зобразити вертикальною лінією, нижня точка якої буде символізувати найнижче розвитою, а верхня - найвище. Вам пропонуються сім таких ліній. На кожній лінії А) рисою (-) відзначте, як ви оцінюєте розвиток у себе цієї якості, сторони вашої особистості в даний момент часу. Після цього Б) хрестиком (х) відзначте, при якому рівні розвитку цих якостей, сторін ви були б задоволені собою або відчували гордість за себе "».

Обробка результатів проводиться по шести шкалах (перша, тренувальна - «здоров'я» - не враховується). Кожна відповідь виражається в балах. Довжина кожної шкали 100мм, відповідно до цього відповіді отримують кількісну характеристику (наприклад, 54мм = 54 балам).

1. По кожній з шести шкал визначити:

А) рівень домагань - відстань в мм від нижньої точки шкали («0») до знаку «х»;

Б) висоту самооцінки - від «0» до знака «-»;

2. Розрахувати середню величину кожного показника рівня домагань і самооцінки по всіх шести шкалами.

Результати слід оцінити за шкалою оцінювання.

Рівень домагань:

60 - 89 балів – норма,

75 - 89 балів – оптимальний, порівняно високий рівень домагань - оптимальне уявлення про свої можливості,

90 - 100 балів - нереалістичне, некритичне ставлення до власних можливостей,

60 балів і нижче - занижений рівень домагань, показник несприятливого розвитку особистості.

Рівень самооцінки:

45 - 74 бали - реалістична (адекватна) самооцінка.

75 100 балів і вище - завищена самооцінка, що вказує на певні відхилення у формуванні особистості, особистісну незрілість, невміння правильно оцінити результати своєї діяльності, порівнювати себе з іншими, «закритість для досвіду», нечутливість до своїх помилок, невдач, зауважень та оцінками оточуючих.

45 балів і нижче - занижена самооцінка (недооцінка себе) - крайнє неблагополуччя в розвитку особистості.

Змістовий модуль 2. «Пізнавальна сфера»

Самостійна робота № 7.

Тема. Дослідження видів сприйняття.

Мета: дослідження точності відтворення відрізка часу в 1 секунду.

Обладнання: секундомір.

Хід роботи. Експериментатор пропонує досліджуваним визначити запропонований відрізок часу, відлічуючи про себе кількість секунд. Початок і кінець відрізка часу відзначається ударом олівця по столу.

Обробка результатів. Проводиться обчислювання, яке дозволяє встановити, з якою точністю кожен досліджуваний може визначити відрізок часу в 1 секунду, тобто наскільки коротше чи довше „його” секунда відносно секунди справжньої. Для цього показник часу випробуваного треба розділити на показник заданого часу. Якщо отриманий результат менше 1, то секунда випробуваного більше щодо «справжньої» секунди, якщо результат більше 1 - то менше щодо «справжньої» секунди.

Самостійна робота № 8.

Тема. Дослідження видів сприйняття.

Мета: визначення точності локалізації слухових подразників за допомогою визначення джерела звуку

Обладнання: 2 монети, секундомір.

Хід роботи. Експериментатор потиранням монет видає звуки в різних областях простору. Завдання випробуваного - визначити місце розташування джерела звуку. У першому досвіді випробовуваний слухає обома вухами, у другому - тільки одним. Фіксується точність визначення напрямку джерела звуку. Результати оформляються в таблиці.

Таблиця 1

Результати дослідження сприйняття простору

Номер спроби	Відповідь досліджуваного	
	1 дослід (бинауральний слух)	2 опыт (монауральний слух)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
Кількість вірних відповідей		

Обробка результатів. Робиться висновок про більшу ефективність бинаурального слуху в порівнянні з монауральним.

Самостійна робота № 9.

Тема. Дослідження видів пам'яті.

Мета: дослідження короткочасної та довгочасної пам'яті, її об'єму та точності за методикою «Заучування 10 слів» О.Р. Лурія.

Обладнання: 10 слів, протокол дослідження.

Слова: лес, хлеб, окно, стул, вода, брат, конь, гриб, игла, мед.

Хід роботи. Досліджуваному пропонується прослухати 10 слів та назвати ті, що запам'яталися. Потім експериментатор знову (вдруге) пропонує прослухати та назвати слова. Так дослід повторюється 4 рази. Протокол заповнюється експериментатором при кожному повторюванні.

Через одну годину експериментатор пропонує досліджуваному згадати слова (без попереднього повторення). Відповіді фіксуються в протоколі.

Таблиця 2

Протокол дослідження пам'яті

Кількість повторень	Лес	Хлеб	Окно	Стул	Вода	Брат	Конь	Гриб	Игла	Мед	Огонь
1	+		+		+	+					+
2	+		+			+		+			+
3	+	+			+	+		+			+
4	+	+								+	
Через 1 годину	+		+			+			+		

Обробка результатів. Перші 4 рядки протоколу показують особливості короткочасної пам'яті, останній рядок – довгочасної. За протоколом будується графік „крива запам'ятовування”. На осі абсцис слід зробити 5 позначок, які представляють собою 5 спроб. На осі ординат слід позначити 10 слів (риунок 2).

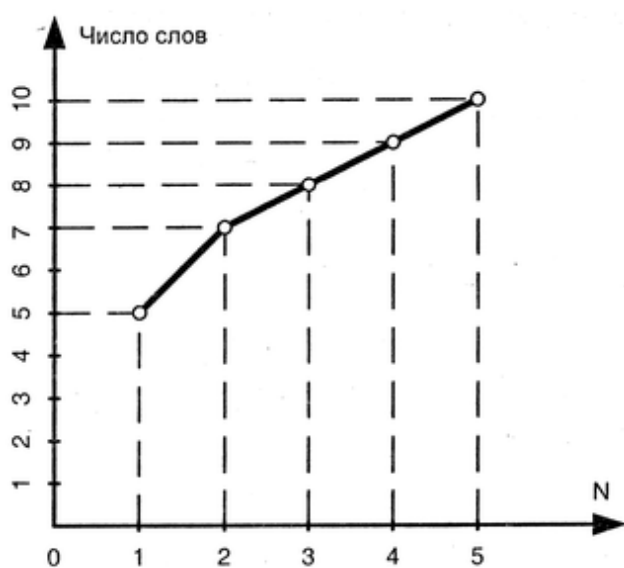

Рисунок 2. „Крива запам'ятовування”

Самостійна робота № 10.

Тема. Дослідження видів пам'яті.

Мета: дослідження логічної й механічної пам'яті методом запам'ятовування двох рядів слів.

Обладнання: два ряди слів: у першому між словами існує суттєвий зв'язок, у іншому він відсутній.

Хід роботи. Зачітуються слова першого ряду. Після 10-секундної перерви читаються ліві слова ряду, а на листі відтворюються праві. Аналогічна робота проводитиметься зі словами другого ряду.

Перший ряд слів:

Лялька - грати

Курка - яйце

Ножиці - різати

Кінь - сани

Книга - учитель

Метелик - муха

Щітка - зуби

Сніг - зима

Півень - кричати

Чорнило - зошит

Корова - молоко

Паровоз - їхати

Груша - компот

Лампа - вечір

Кімната - квіти

Другий ряд слів:

Жук - крісло

Ковпачок - земля

Дзвіночок - стріла

Синиця - сестра

Лейка - трамвай

Сонце - диван

Компас - клей

Залізо - слон

Черевики - самовар

Стакан - телефон

Сірник - вівця

Яблуко - океан

Капелюх - бджола

Відпочинок - модний

Пила - яєчня

Обробка результатів. Відмічається кількість вірно відтворених слів першого та другого рядів, обчислюється коефіцієнт логічної та механічної пам'яті. Проводиться аналіз виконання завдання и робиться висновок про роль та доцільність логічного та механічного запам'ятовування.

Самостійна робота № 11.

Тема. Дослідження властивостей уваги.

Мета: дослідити вибірковість уваги за допомогою методики Мюнстерберга.

Обладнання: буквенний текст (додаток 6), секундомір.

Хід роботи. Серед буквеного тексту містяться слова. Досліджуваний має знайти якомога більше слів, працюючи якомога швидше. Слід працювати послідовно, переглядаючи рядок за рядком.

Обробка результатів: В тексті міститься 25 слів. Оцінюється кількість вірно виділених слів і кількість помилок (пропущених і неправильно виділених слів).

Ключ:

**Бсолнцевтргоцрайонзгучновостьхэыгчяфактуекэкзаментроч
Ягшгцкпрокуроргурстабюетеорияентсджэбьамхоккейтрсицы**

Фцуйгзхтелевизорсолджщзхюэлгщбапамятьшогхеюжпждргщ
Хэнздвосприятиейщукенгшщзхьвафыапролдблюбовьавфырпл
Ослдспектаклячсмитьбюжюерадостьвуфщпэждлорпкнародш
Лджьхэшщгиенакуыфйшрепортажэждорлафывюефбьконкурс
Йфячыщувскапрличностьзхжэьеюдшщглоджэпрплаваниедтлж
Эзбьтрдшшжнпркывкомедияшлджкуйфотчаяниейфоячвтлджэ
Хьфтасенлабораториягщдщнруцтргшщтлроснованиезщдэркэ
нтаопруктвсмтрпсихиатриябплмстчыйсmtзациэагнтэшт

Аналіз результатів здійснюється за шкалою оцінок:

- 0 - 9 слів – низький рівень вибірковості уваги,
- 10 - 19 слів – середній рівень вибірковості уваги,
- 20 - 25 слів – високий рівень вибірковості уваги.

Самостійна робота № 12.

Тема. Дослідження властивостей уваги.

Мета: дослідження переключення уваги за допомогою методики «Червоно-чорна таблиця».

Устаткування: червоно-чорна таблиця з числами (додаток 7), секундомір.

Хід роботи. На бланку 25 червоних і 24 чорних числа.

1. Перше завдання. Необхідно відшукати червоні числа у зростаючій послідовності (від 1 до 24). Кожен раз, знаходячи необхідне число, треба записати букву, яка відповідає цьому числу. Фіксується час виконання завдання.

2. Друге завдання. Необхідно відшукати чорні числа в порядку спадання послідовності (від 25 до 1). Кожен раз, знаходячи необхідне число, треба записати букву, яка відповідає цьому числу. Фіксується час виконання завдання.

3. Третє завдання. Необхідно відшукувати чорні і червоні числа поперемінно, причому чорні в порядку спадання (від 25 до 1), а червоні в порядку зростання (від 1 до 24). Наприклад: чорна цифра 25, червона цифра 1, чорна цифра 24, червона цифра 2 і так далі. Записувати треба тільки букви, що стоять поруч з числами. Букви, що відповідають червоним цифрам, записуються в одному ряду (зверху), а відповідні чорним - в іншому (знизу), таким чином виходить два ряди букв. Фіксується час виконання завдання

Обробка результатів. Враховується час виконання кожної серії і помилки. Час виконання третього завдання не дорівнює сумі часу, витраченого на виконання першого і другого, оскільки частина часу йде на перемикання уваги і оперативне утримання в голові тільки що названих чисел. Різниця між двома часовими показниками буде часом перемикання уваги з одного ряду чисел на інший. Чим менше ця різниця, тим краще перемикання уваги.

Час перемикання уваги: час 3 - час 2 - час 1 =

Види помилок: пропуск числа, повторення одного числа двічі і так далі.

Вірні відповіді третього завдання:

Р Н К Б Р Г К І Ш У У Ф М Ж Р С А К Н Г Б С К Т Р

В Н Е Ф М Б Ф І К Б Л І А Р Д Р Р Е Ж М Ц Ш Г У

Самостійна робота № 13.

Тема. Дослідження уяви.

Мета: дослідження творчої уяви.

Обладнання: бланк з надрукованими на ньому трьома словами, наприклад: капелюх, дорога, дощ; секундомір.

Хід роботи. Випробуваному пропонується протягом 10 хвилин скласти з пред'явлених слів якомога більше пропозицій, до яких би входили всі три слова.

Обробка результатів. За кожне складене випробуваним пропозицію нараховується певна кількість балів відповідно до шкали оцінок:

4 бали - в реченні використано всі три слова в доречній і оригінальній комбінації;

3 бали - в реченні використано всі три слова у звичайній комбінації;

2 бали - в реченні два слова використані в допустимій комбінації, а третє введено штучно;

1 бал - випробуваний правильно зрозумів завдання, але дає в реченні лише формальне об'єднання всіх трьох слів або використовує їх, перекручуючи;

0 балів - пропозиція являє собою беззмістовне об'єднання трьох слів.

Показником творчості в даному випадку є сума балів за всі придумані пропозиції і кількість балів за найоригінальнішу пропозицію. Індивідуальні показники порівнюються з загальногруповими, що дозволяє визначити особливості творчої уяви.

Самостійна робота № 14.

Тема. Дослідження мислення.

Мета: визначення домінуючого виду мислення за методикою "Художник-Мислитель".

Обладнання: 10 тверджень.

Хід роботи. Досліджуваному пропонується оцінити твердження, користуючись 10-бальною шкалою. Категоричному запереченню відповідає 0 балів, беззаперечній згоді - 10 балів. Слід розподілити бали від 0 до 10 між усіма твердженнями так, щоб не було повторень.

10 тверджень:

1. У мене переважає гарний настрій.
2. Я пам'ятаю те, чого вчився кілька років тому.
3. Прослухавши раз-другий мелодію, я можу правильно відтворити її.
4. Коли я слухаю розповідь, то уявляю його в образах.
5. Я вважаю, що емоції в розмові тільки заважають.
6. Мені важко дається алгебра.
7. Я легко запам'ятовую незнайомі особи.
8. У групі приятелів я першим починаю розмову.
9. Якщо обговорюють чийсь ідеї, то я вимагаю аргументів.
10. У мене переважає поганий настрій.

Обробка результатів. Підраховується кількість балів по «лівопівкульному» типу, якому властиве логічне мислення, і по «правопівкульному» типу, якому властиве художнє мислення:

лівопівкульний тип: твердження 1, 2, 5, 8, 9,

правопівкульний тип: твердження 3, 4, 6, 7, 10.

Якщо «лівопівкульний» результат на більше ніж на 5 балів перевищує «правопівкульний» результат, то переважає логічний тип мислення.

Якщо у Вас «правопівкульний» результат більше «лівопівкульного», то це вказує на художній склад мислення.

Самостійна робота № 15.

Тема. Дослідження мислення.

Мета: вивчення розумових операцій аналізу, синтезу і класифікації за допомогою методики «Виключення зайвого».

Обладнання: 17 наборів близьких за значенням понять (додаток 8).

Хід роботи. У кожному ряду 4 слова об'єднані загальним родовим поняттям, а п'яте до нього не належить. За три хвилини досліджуваному пропонується знайти і викреслити п'яту слово.

Обробка результатів. Відповіді випробуваного порівнюються з вірними. Оцінка результатів здійснюється згідно з таблицею балів.

	Високий рівень			Середній рівень			Низький рівень		
Оцінка в балах	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Кількість вірних відповідей	17	16	15	14	12, 13	11	10	9	8

Вірні відповіді:

1. Иванов	10. землетрясение
2. маленький	11. сало
3. постепенно	12. светлый
4. чешуя	13. дым
5. понимают	14. сирень
6. голубой	15. вечер
7. сторожка	16. злой
8. волнение	17. чернила
9. спокойствие	

Основна література

1. Елисеєв О.П. Практикум по психологии личности. СПб.: Питер, 2000. 512 с.
2. Зелінська Т.М. та ін. Практикум з загальної психології. К.: Каравела, 2006. 216 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2004. 272 с.
4. Практическая психодиагностика: Методики и тесты / Сост. Райгородский Д.Я. Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2008. 672 с.
5. Руководство по использованию восьмицветного теста Люшера / Сост. О.Ф. Дубровская. М.: «Когито-Центр», 2008. 74 с.

Додаткова література

1. Комінко С.Б., Кучер Г.В. Крайні методи психодіагностики. М.: Приор, 2002. 288 с.
2. Основи практичної психології / Авт. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева. К.: Либідь, 2003. 536 с.
3. Пошукова Т.І. Практикум з загальної психології / За ред. Т.І. Пошукової. К.: Знання, 2000. 204 с.
4. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. СПб.: Питер, 2000. 560 с.
5. Психологические тесты: В 2 т. / Под ред. А.А. Карелина. М.: Владос, 2005.
6. Загальна психологія / Авт. О. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. К.: Каравела, 2009. 464 с.
7. Маклаков А.Г. Общая психология: Учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2004. 583 с.
8. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. К.: ВД Професіонал, 2006. 304 с.

Текст опитувальника методики Яна Стреляу

1. Относите ли Вы себя к людям, легко устанавливающим товарищеские контакты?
2. Способны ли Вы воздержаться от того или иного действия до тех пор, пока не получите соответствующего распоряжения?
3. Достаточно ли Вам непродолжительного отдыха для восстановления сил после утомительной работы?
4. Умеете ли Вы работать в неблагоприятных условиях?
5. Воздерживаетесь ли Вы во время спора от неделовых, эмоциональных аргументов?
6. Легко ли Вам втянуться в работу после длительного перерыва, например, после отпуска или каникул?
7. Забываете ли об усталости, если работа Вас полностью «поглощает»?
8. Способны ли Вы, поручив кому-нибудь определенную работу, терпеливо ждать ее окончания?
9. Засыпаете ли Вы одинаково легко, ложась спать в разное время дня?
10. Умеете ли Вы хранить тайну, если Вас об этом просят?
11. Легко ли Вы возвращаетесь к работе, которой не занимались несколько недель или месяцев?
12. Умеете ли Вы терпеливо объяснять?
13. Любите ли Вы работу, требующую умственного напряжения?
14. Вызывает ли у Вас монотонная работа скуку или сонливость?
15. Легко ли Вы засыпаете после сильных переживаний?
16. Способны ли Вы, когда требуется, воздержаться от проявления своего превосходства?
17. Трудно ли Вам сдерживать злость или раздражение?
18. Ведете ли Вы себя естественно в присутствии незнакомых людей?
19. В состоянии ли Вы владеть собой в тяжелые минуты?

20. Умеете ли Вы, когда требуется, приспособить свое поведение к поведению окружающих?
21. Охотно ли Вы беретесь за ответственную работу?
22. Влияет ли обычно окружение на Ваше настроение?
23. Способны ли Вы стойко переносить поражения?
24. Разговариваете ли Вы в присутствии кого-то, чьим мнением особенно дорожите, столь же свободно, как обычно?
25. Вызывают ли у Вас раздражение неожиданные изменения в Вашем распорядке дня?
26. Есть ли у Вас на все готовые ответы?
27. В состоянии ли Вы вести себя спокойно, когда ждете важного для себя решения (например, результат экзамена, поездка за границу)?
28. Легко ли Вы организуете первые дни своего отпуска, каникул и т. п.?
29. Обладаете ли Вы так называемой «быстрой реакцией»?
30. Легко ли Вы приспособливаете свою походку или манеру есть к походке или манере есть людей более медлительных?
31. Быстро ли Вы засыпаете?
32. Охотно ли Вы выступаете на собраниях, семинарах?
33. Легко ли Вам испортить настроение?
34. Трудно ли Вам оторваться от работы?
35. Умеете ли Вы воздержаться от работы, если это мешает другим?
36. Легко ли Вас спровоцировать на что-либо?
37. Легко ли Вы срабатываетесь с людьми?
38. Всегда ли Вы, когда Вам предстоит что-нибудь важное, обдумываете свои поступки?
39. В состоянии ли Вы, читая текст, проследить с начала до конца ход мыслей автора?
40. Легко ли Вы вступаете в разговор с попутчиками?
41. Воздерживаетесь ли Вы от ненужного спора с человеком, который не прав?
42. Охотно ли Вы беретесь за работу, требующую большой ловкости рук?

43. В состоянии ли Вы изменить уже принятое решение, учитывая мнение других?
44. Быстро ли вы привыкаете к новой системе работы?
45. Можете ли Вы работать ночью, если работали днем?
46. Быстро ли Вы читаете беллетристику?
47. Часто ли Вы отказываетесь от своих намерений, если возникают препятствия?
48. Умеете ли Вы держать себя в руках, если этого требуют обстоятельства?
49. Просыпаетесь ли Вы обычно быстро и без труда?
50. В состоянии ли Вы воздержаться от моментальной реакции?
51. Трудно ли Вам работать при шуме?
52. Умеете ли Вы, когда необходимо, воздержаться от того, чтобы «резать правду-матку»?
53. Успешно ли Вы справляетесь с волнением перед экзаменом, встречей с начальником?
54. Быстро ли Вы привыкаете к новой среде?
55. Любите ли Вы частые перемены?
56. Восстанавливает ли Вам силы ночной отдых, после того как Вы тяжело работали весь день?
57. Избегаете ли Вы занятий, требующих выполнения в непродолжительный срок разнородных действий?
58. Самостоятельно ли Вы обычно боретесь с трудностями?
59. Перебиваете ли Вы собеседников?
60. Умея плавать, прыгнули бы Вы в воду, чтобы спасти утопающего?
61. В состоянии ли Вы напряженно работать (заниматься)?
62. Можете ли Вы воздержаться от неуместных замечаний?
63. Имеет ли для Вас значение постоянное место на работе, за столом, на лекции и т.п.?
64. Легко ли Вы переходите от одного занятия к другому?

65. Взвешиваете ли Вы все «за» и «против» перед тем, как принять - важное решение?
66. Легко ли Вы преодолеваете препятствия?
67. Не заглядываете ли Вы в чужие письма, вещи?
68. Скучно ли Вам во время всегда одинаково протекающих действий, занятий?
69. Соблюдаете ли Вы правила поведения в общественных местах?
70. Воздерживаетесь ли Вы во время разговора, выступления или ответа на вопросы от лишних движений и жестикуляций?
71. Любите ли Вы оживленную обстановку?
72. Любите ли Вы деятельность, требующую определенных усилий?
73. В состоянии ли Вы длительное время сосредоточивать внимание на выполнении определенной задачи?
74. Любите ли Вы занятия (работу), требующую быстрых движений?
75. Умеете ли Вы владеть собой в трудных жизненных ситуациях?
76. Встаете ли Вы, если нужно, сразу после того, как проснулись?
77. Способны ли Вы, если требуется, закончив порученную Вам работу, терпеливо ждать, пока не окончат свою работу другие?
78. В состоянии ли Вы, после того как увидите что-либо неприятное, действовать столь же четко, как обычно?
79. Быстро ли Вы просматриваете ежедневные газеты?
80. Случается ли Вам говорить так быстро, что Вас трудно понять?
81. Можете ли Вы, не выспавшись, нормально работать?
82. В состоянии ли Вы работать длительное время без перерыва?
83. В состоянии ли Вы работать, если у Вас болит голова, зуб и т.п.?
84. В состоянии ли Вы, если это необходимо, спокойно закончить работу, зная, что Ваши товарищи развлекаются или ждут Вас?
85. Отвечаете ли Вы, как правило, быстро на неожиданные вопросы?
86. Говорите ли Вы обычно быстро?
87. Можете ли Вы спокойно работать, если ждете гостей?
88. Легко ли Вы меняете свое мнение под влиянием убедительных аргументов?

89. Терпеливы ли Вы?
90. Умеете ли Вы приспособиться к ритму работы более медленного человека?
91. Умеете ли Вы так спланировать работу, чтобы одновременно выполнять несколько совместных действий?
92. Может ли веселая компания изменить Ваше подавленное настроение?
93. Умеете ли Вы без особого труда выполнять несколько действий одновременно?
94. Сохраняете ли Вы психическое равновесие, когда являетесь свидетелем несчастного случая на улице?
95. Любите ли Вы работу, требующую множества разнообразных манипуляций?
96. Сохраняете ли Вы спокойствие, когда страдает кто-нибудь из близких Вам людей?
97. Самостоятельны ли Вы в трудных жизненных ситуациях?
98. Свободно ли Вы чувствуете себя в большой или незнакомой компании?
99. Можете ли Вы сразу же прервать разговор, если это требуется?
100. Легко ли Вы приспосабливаетесь к методам работы других?
101. Любите ли Вы часто менять род работы?
102. Склонны ли Вы брать инициативу в свои руки, если случается что-либо из ряда вон выходящее?
103. Воздерживаетесь ли Вы от неуместных улыбок?
104. Начинаете ли Вы сразу работать интенсивно?
105. Решаетесь ли Вы выступить против общественного мнения, если Вам кажется, что Вы правы?
106. В состоянии ли Вы преодолеть временную депрессию?
107. Засыпаете ли Вы с трудом, сильно устав от умственного труда?
108. В состоянии ли Вы спокойно ждать, например, в очереди?
109. Воздерживаетесь ли Вы от вмешательства, если заранее известно, что оно ни к чему не приведет?
110. В состоянии ли Вы спокойно аргументировать во время резкого разговора?
111. В состоянии ли Вы мгновенно реагировать в сложных положениях?

112. Ведете ли Вы себя тихо, если Вас об этом просят?
113. Соглашаетесь ли Вы без особых внутренних колебаний на болезненные врачебные процедуры?
114. Умеете ли Вы интенсивно работать?
115. Охотно ли Вы меняете места развлечений и отдыха?
116. Трудно ли Вам привыкнуть к новому распорядку дня?
117. Спешите ли Вы на помощь в несчастных случаях?
118. Воздерживаетесь ли Вы от нежелательных выкриков и жестов на спортивных матчах, в цирке и т.п.?
119. Любите ли Вы работу (занятия), требующую частых разговоров с разными людьми?
120. Владаете ли Вы своей мимикой?
121. Любите ли Вы работу, требующую частых энергичных движений?
122. Считаете ли Вы себя смелым?
123. Прерывается ли у Вас голос (Вам трудно говорить) в необычной ситуации?
124. Умеете ли Вы преодолевать уныние, вызванное неудачей?
125. Если Вас об этом просят, в состоянии ли Вы длительное время стоять (сидеть) спокойно?
126. В состоянии ли Вы подавить свое веселье, если это может кого-нибудь задеть?
127. Легко ли Вы переходите от печали к радости?
128. Легко ли Вас вывести из себя?
129. Соблюдаете ли Вы без труда обязывающие в вашей среде правила поведения?
130. Любите ли Вы выступать публично?
131. Приступаете ли Вы обычно к работе быстро, без длительной подготовки?
132. Готовы ли Вы прийти на помощь другому, рискуя жизнью?
133. Энергичны ли Вы в движениях?
134. Охотно ли Вы выполняете ответственную работу?

Текст опитувальника методики «ЕРІ» Г. Айзенка

1. Часто ли Вы испытываете тягу к новым впечатлениям, к тому, чтобы отвлечься, испытать сильные ощущения?
2. Часто ли Вы чувствуете, что нуждаетесь в друзьях, которые могут Вас понять, ободрить или посочувствовать?
3. Считаете ли Вы себя беззаботным человеком?
4. Очень ли трудно Вам отказываться от своих намерений?
5. Обдумываете ли Вы свои дела не спеша и предпочитаете ли подождать прежде чем действовать?
6. Всегда ли Вы сдерживаете свои обещания, даже если это Вам невыгодно?
7. Часто ли у Вас бывают спады и подъемы настроения?
8. Быстро ли Вы обычно действуете и говорите, не тратите ли много времени на обдумывание?
9. Возникало ли у Вас когда-нибудь чувство, что Вы несчастны, хотя никакой серьезной причины для этого не было?
10. Верно ли, что «на, спор» Вы способны решиться на все?
11. Смущаетесь ли Вы, когда хотите познакомиться с человеком противоположного пола, который Вам симпатичен?
12. Бывает ли когда-нибудь, что, разозлившись, Вы выходите из себя?
13. Часто ли бывает, что Вы действуете необдуманно, под влиянием момента?
14. Часто ли Вас беспокоят мысли о том, что Вам не следовало чего-либо делать или говорить?
15. Предпочитаете ли Вы чтение книг встречам с людьми?
16. Верно ли, что Вас легко задеть?
17. Любите ли Вы часто бывать в компании?
18. Бывают ли иногда у Вас такие мысли, которыми Вам не хотелось бы делиться с другими людьми?
19. Верно ли, что иногда Вы настолько полны энергии, что все горит в руках, а иногда чувствуете сильную вялость?

20. Стараетесь ли Вы ограничить круг своих знакомых небольшим числом самых близких друзей?
21. Много ли Вы мечтаете?
22. Когда на Вас кричат, отвечаете ли Вы тем же?
23. Часто ли у Вас появляется чувство, что Вы в чем-то виноваты?
24. Считаете ли Вы все свои привычки хорошими?
25. Способны ли Вы иногда дать волю своим чувствам и беззаботно развлекаться в веселой компании?
26. Можно ли сказать, что нервы у Вас часто бывают натянуты до предела?
27. Сльвете ли Вы за человека живого и веселого?
28. После того как дело сделано, часто ли Вы мысленно возвращаетесь к нему и думаете, что могли бы сделать лучше?
29. Чувствуете ли Вы себя беспокойно, находясь в большой компании?
30. Бывает ли, что Вы передаете слухи?
31. Бывает ли, что Вам не спится из-за того, что в голову лезут разные мысли?
32. Если вы хотите узнать что-либо, предпочтете ли Вы найти это в книге, чем спросить у друзей?
33. Бывают ли у Вас сильные сердцебиения?
34. Нравится ли Вам работа, требующая сосредоточения?
35. Бывают ли у Вас приступы дрожи?
36. Всегда ли Вы говорите только правду?
37. Бывает ли Вам неприятно находиться в компании, где все подшучивают друг над другом?
38. Раздражительны ли Вы?
39. Нравится ли Вам работа, требующая быстрого действия?
40. Верно ли, что Вам часто не дают покоя мысли о разных неприятностях и ужасах, которые могли бы произойти, хотя все кончилось благополучно?
41. Верно ли, что Вы неторопливы в движениях и несколько медлительны?
42. Опаздывали ли Вы когда-нибудь на работу или на встречу с кем-либо?
43. Часто ли Вам снятся кошмары?

44. Верно ли, что Вы так любите поговорить, что не упускаете любого удобного случая побеседовать с новым человеком?
45. Беспокоят ли Вас какие-нибудь боли?
46. Огорчились бы Вы, если бы долго не могли видеться со своими друзьями?
47. Можете ли Вы назвать себя нервным человеком?
48. Есть ли среди Ваших знакомых такие, которые Вам явно не нравятся?
49. Могли бы Вы сказать, что Вы уверенный в себе человек?
50. Легко ли Вас задевает критика Ваших недостатков или Вашей работы?
51. Трудно ли Вам получить настоящее удовольствие от мероприятий, в которых участвует много народа?
52. Беспокоит ли Вас чувство, что Вы чем-то хуже других?
53. Сумели бы Вы внести оживление в скучную компанию?
54. Бывает ли, что Вы говорите о вещах, в которых совсем не разбираетесь?
55. Беспокоитесь ли Вы о своем здоровье?
56. Любите ли Вы подшутить над другими?
57. Страдаете ли Вы бессонницей?

Додаток 3.

Текст опитувальника методики

«Опитувальник структури темпераменту» В. М. Русалова

1. Подвижный ли Вы человек?
2. Всегда ли Вы готовы с ходу, не раздумывая, включиться в разговор?
3. Предпочитаете ли Вы уединение большой компании?
4. Испытываете ли Вы постоянную жажду деятельности?
5. Ваша речь обычно медленна и нетороплива?
6. Ранимый ли Вы человек?
7. Часто ли Вам не спится из-за того, что Вы поссорились с друзьями?
8. В свободное время Вам всегда хочется заняться чем-либо?
9. В разговоре с другими людьми Ваша речь часто опережает Вашу мысль?
10. Раздражает ли Вас быстрая речь собеседника?

11. Чувствовали бы Вы себя несчастным человеком, если бы на длительное время были лишены возможности общения с людьми?
12. Вы когда-нибудь опаздывали на свидание или на работу?
13. Нравится ли Вам быстро бегать?
14. Сильно ли Вы переживаете неполадки в своей работе?
15. Легко ли Вам выполнять работу, требующую длительного внимания и большой сосредоточенности?
16. Трудно ли Вам говорить очень быстро?
17. Часто ли вы испытываете тревогу, что выполнили работу не так, как нужно?
18. Часто ли Ваши мысли перескакивают с одной на другую во время разговора?
19. Нравятся ли Вам игры, требующие быстроты и ловкости?
20. Легко ли Вы можете найти другие варианты решения известной задачи?
21. Испытываете ли Вы чувство беспокойства, что Вас неправильно поняли в разговоре?
22. Охотно ли Вы выполняете сложную ответственную работу?
23. Бывает ли, что Вы говорите о вещах, в которых не разбираетесь?
24. Легко ли Вы воспринимаете быструю речь?
25. Легко ли Вам делать одновременно очень много дел?
26. Возникают ли у Вас конфликты с вашими друзьями из-за того, что Вы сказали им что-то, не подумав заранее?
27. Вы обычно предпочитаете делать несложные дела, не требующие от Вас большой энергии?
28. Легко ли Вы расстраиваетесь, когда обнаруживаете незначительные недостатки в своей работе?
29. Любите ли Вы сидячую работу?
30. Легко ли Вам общаться с разными людьми?
31. Вы обычно предпочитаете подумать, взвесить и лишь потом высказаться?
32. Все ли Ваши привычки хороши, желательны?
33. Быстры ли у Вас движения рук?

34. Вы обычно молчите и не вступаете в контакты, когда находитесь в обществе малознакомых людей?
35. Легко ли Вам переключаться от одного варианта решения задачи на другой?
36. Склонны ли Вы преувеличивать в своём воображении негативное отношение близких людей?
37. Разговорчивый ли Вы человек?
38. Вам обычно легко выполнять дело, требующее мгновенных реакций?
39. Вы обычно говорите свободно, без запинок?
40. Беспокоят ли Вас страхи, что Вы не справитесь с работой?
41. Легко ли Вы обижаетесь, когда близкие Вам люди указывают на Ваши недостатки?
42. Испытываете ли Вы тягу к напряжённой ответственной деятельности?
43. Считаете ли Вы свои движения медленными и неторопливыми?
44. Бывают ли у Вас мысли, которые Вы хотели бы скрыть от других?
45. Можете ли Вы без долгих раздумий задать щекотливый вопрос другому человеку?
46. Доставляют ли Вам удовольствие быстрые движения?
47. Легко ли Вы "генерируете" новые идеи, связанные с работой?
48. Сосёт ли у Вас "под ложечкой" перед ответственным разговором?
49. Можно ли сказать, что Вы быстро выполняете порученное Вам дело?
50. Любите ли Вы браться за большие дела самостоятельно?
51. Богатая ли у Вас мимика в разговоре?
52. Если Вы обещали что-то сделать, всегда ли Вы выполняете своё обещание независимо от того, удобно вам это или нет?
53. Испытываете ли Вы чувство обиды от того, что окружающие Вас люди обходятся с Вами хуже, чем следовало бы?
54. Вы обычно предпочитаете выполнять одновременно только одну операцию?
55. Любите ли Вы игры в быстром темпе?
56. Много ли в Вашей речи длительных пауз?
57. Легко ли Вам внести оживление в компанию?

58. Вы обычно чувствуете в себе избыток сил и Вам хочется заняться каким-нибудь делом?
59. Обычно Вам трудно переключить внимание с одного дела на другое?
60. Бывает ли, что у Вас надолго портится настроение от того, что сорвалось запланированное дело?
61. Часто ли Вам не спится из-за того, что не ладятся дела, связанные непосредственно с работой?
62. Любите ли Вы бывать в большой компании?
63. Волнуетесь ли Вы выясняя отношения с друзьями?
64. Испытываете ли Вы потребность в работе, требующей полной отдачи сил?
65. Выходите ли Вы иногда из себя, злитесь?
66. Склонны ли Вы решать много задач одновременно?
67. Держитесь ли Вы свободно в большой компании?
68. Часто ли Вы высказываете своё первое впечатление, не подумав?
69. Беспокоит ли Вас чувство неуверенности в процессе выполнения работы?
70. Медленны ли Ваши движения, когда Вы что-то мастерите?
71. Легко ли Вы переключаетесь с одной работы на другую?
72. Быстро ли Вы читаете вслух?
73. Вы иногда сплетничаете?
74. Молчаливы ли Вы, находясь в кругу друзей?
75. Нуждаетесь ли Вы в людях, которые бы Вас ободрили и утешили?
76. Охотно ли Вы выполняете множество различных поручений одновременно?
77. Охотно ли Вы выполняете работу в быстром темпе?
78. В свободное время Вас обычно тянет пообщаться с людьми?
79. Часто ли у Вас бывает бессонница при неудачах на работе?
80. Дрожат ли у Вас иногда руки во время ссоры?
81. Долго ли Вы мысленно готовитесь перед тем, как высказать своё мнение?
82. Есть ли среди Ваших знакомых люди, которые Вам явно не нравятся?
83. Обычно вы предпочитаете лёгкую работу?
84. Легко ли Вас обидеть в разговоре по пустякам?

85. Обычно Вы первым в компании решаетесь начать разговор?
86. Испытываете ли Вы тягу к людям?
87. Склонны ли Вы вначале поразмыслить, а потом говорить?
88. Часто ли Вы волнуетесь по поводу своей работы?
89. Всегда ли Вы платили бы за провоз багажа на транспорте, если бы не опасались проверки?
90. Держитесь ли Вы обычно обособленно на вечеринках или в компаниях?
91. Склонны ли вы преувеличивать в своём воображении неудачи, связанные с работой?
92. Нравится ли Вам быстро говорить?
93. Легко ли Вам удержаться от высказывания неожиданно возникшей идеи?
94. Предпочитаете ли Вы работать медленно?
95. Переживаете ли Вы из-за малейших неполадок на работе?
96. Вы предпочитаете медленный, спокойный разговор?
97. Часто ли Вы волнуетесь из-за ошибок в работе, которые были Вами допущены?
98. Способны ли Вы успешно выполнять длительную, трудоёмкую работу?
99. Можете ли Вы, не долго думая, обратиться с просьбой к другому человеку?
100. Часто ли Вас беспокоит чувство неуверенности в себе при общении с людьми?
101. Легко ли Вы берётесь за выполнение новых заданий?
102. Устаёте ли Вы, когда Вам приходится говорить долго?
103. Вы предпочитаете работать с прохладцей, без особого напряжения?
104. Нравится ли Вам разнообразная работа, требующая переключения внимания?
105. Любите ли Вы подолгу бывать наедине с собой?

Текст опитувальника методики

К. Леонгарда

1. У вас часто беззаботное, безоблачное настроение?
2. Вы чувствительны к оскорблениям?
3. Бывает ли так, что во время тяжелого разговора вам трудно сдержать слезы?
4. Возникает ли у вас после окончания какой-либо работы сомнения в качестве ее исполнения так, что вы прибегаете к проверке — все ли было сделано точно?
5. Были ли вы в детстве таким же смелым и отчаянным, как и ваши сверстники?
6. Часто ли у вас бывают резкие смены настроения?
7. Являетесь ли вы во время веселья центром внимания?
8. Бывает ли так, что вы без особых причин ворчливы и раздражительны так, что вас лучше не трогать?
9. Вы серьезный человек?
10. Способны ли вы восторгаться чем-либо, не замечая "темных пятен"?
11. Предприимчивы ли вы?
12. Быстро ли вы забываете обиды и оскорбления?
13. Вы снисходительный и мягкий человек?
14. Бросая письмо в почтовый ящик, вы проверяете, упало ли оно туда полностью?
15. Стремитесь ли вы всегда считаться среди лучших сотрудников?
16. Боялись ли вы в детские годы грозы или собак?
17. Беспокоит ли вас мысль о том, что вы можете не прийти на встречу вовремя?
18. Ваше настроение сильно зависит от случайных встреч и событий?
19. Любят ли вас ваши знакомые?
20. Часто ли бывает, что вы не можете или не хотите сопротивляться сильным порывам?
21. У вас часто бывает подавленное настроение?
22. Бывало ли так, чтобы вы разрыдались на людях?
23. Трудно ли вам усидеть на одном месте?
24. Если по отношению к вам несправедливо поступили, станете ли вы отстаивать свои интересы?
25. Можете ли вы зарезать курицу или овцу?
26. Раздражает ли вас, если скатерть или занавеска висят неровно, стараетесь ли вы ее расправить?
27. В детстве вы боялись оставаться в одиночестве дома?

28. Часто ли ваше настроение портится без видимых причин?
29. Вы хотели бы, чтобы все признали вас, как одного из лучших специалистов в своей области?
30. Вы быстро впадаете в гнев?
31. Способны ли вы быть шаловливо-веселым?
32. Бывает ли так, что ощущение счастья буквально пронизывает вас?
33. Из вас получился бы хороший ведущий в юмористической передаче?
34. Вы обычно высказываете свое мнение прямо и недвусмысленно?
35. Вам трудно переносить вид крови?
36. Нравится ли вам работа с высокой личной ответственностью?
37. Заступаетесь ли вы за людей, если видите, что по отношению к ним поступили несправедливо?
38. Вам было бы страшно спуститься в темный подвал?
39. Вам нравится работа, которая потребует от вас быстрых, хотя и не обязательно точных действий?
40. У вас широкий круг общения?
41. В школе вы охотно декламировали стихи?
42. Убегали ли вы в детстве из дома?
43. Кажется ли вам жизнь трудной?
44. Случалось ли вам так расстроиться из-за какого-то конфликта, что пойти на работу казалось невыносимым?
45. Можно ли сказать, что при неудаче вы сохраняете чувство юмора?
46. Предпринимаете ли вы первым шаги к примирению, если вас обидел кто-то?
47. Вы очень любите животных?
48. Случалось ли вам настолько беспокоиться из-за того, плотно ли вы прикрыли дверь, выключили ли электричество, что вы возвращались домой с полдороги?
49. Преследуют ли вас мысли о том, что с вами или с вашими близкими может случиться что-то страшное?
50. Зависит ли ваше настроение от погоды?
51. Трудно ли вам выступать перед большой аудиторией?
52. Можете ли вы ударить обидчика, если он оскорбит вас?
53. Вы скучаете без шумной компании?
54. Вы относитесь к тем, кто из-за разочарования впадает в полное отчаяние?
55. Вы сумеете организовать свое дело?
56. Если на вашем пути встречаются препятствия, вы становитесь еще упорнее в достижении своей цели?
57. Может ли трагический фильм взволновать вас до слез?
58. Часто ли бывает, что мысли о том, что случилось в прошедший день, или о том, что вас ожидает завтра, мешают вам уснуть?
59. Вы часто подсказывали товарищам в классе или давали им списывать?

60. Вам было бы очень страшно пройти ночью по темной улице?
61. Вы тщательно следите за тем, чтобы каждая вещь в доме лежала на своем месте?
62. Случалось ли так, что, ложась спать в отличном настроении, вы просыпались разбитым и мрачным?
63. Вы легко знакомитесь с людьми?
64. Бывают ли у вас такие головные боли, что голова просто раскалывается?
65. Часто ли вы смеетесь?
66. Можете ли вы быть приветливым с неприятным для вас человеком настолько, что никто не догадается о вашем истинном к нему отношении?
67. Вы деятельный человек?
68. Вы сильно страдаете, когда совершается несправедливость?
69. Вы страстный любитель природы?
70. Перед тем, как лечь спать, вы тщательно проверяете, закрыты ли все окна и двери, выключен ли повсюду свет?
71. Вы пугливый человек?
72. Если вы примете алкоголь, ваше настроение может резко измениться?
73. Вам нравится принимать участие в художественной самодеятельности?
74. Вы не ждете от будущего чудес?
75. Часто ли вам хочется бросить все дела и уехать далеко от дома?
76. Вы смеетесь так, словно в рот попала смешинка?
77. Легко ли вы можете поднять настроение коллегам по работе?
78. Долго ли вы переживаете обиду?
79. Переживаете ли вы долго горести других людей?
80. В школьные годы вы часто переписывали страницу из-за помарок в тетради?
81. По отношению к большинству людей вы скорее осторожны, чем доверчивы?
82. Часто ли вы видите страшные сны?

Додаток 5.

Текст опитувальника методики «Самооцінка психічних станів» Г. Айзенка

I

1. Не чувствую в себе уверенности.
2. Часто из-за пустяков краснею.
3. Мой сон беспокоен.
4. Легко впадаю в уныние.
5. Беспокоюсь о только воображаемых еще неприятностях.
6. Меня пугают трудности.
7. Люблю копаться в своих недостатках.

8. Меня легко убедить.
9. Я мнительный.
10. Я с трудом переношу время ожидания.

II

11. Нередко мне кажутся безвыходными положения, из которых все-таки можно найти выход.
12. Неприятности меня сильно расстраивают, я падаю духом.
13. При больших неприятностях я склонен без достаточных оснований винить себя.
14. Несчастья и неудачи ничему меня не учат.
15. Я часто отказываюсь от борьбы, считая ее бесплодной.
16. Я нередко чувствую себя беззащитным.
17. Иногда у меня бывает состояние отчаяния.
18. Я чувствую растерянность перед трудностями.
19. В трудные минуты жизни иногда веду себя по-детски, хочу, чтобы пожалели.
20. Считаю недостатки своего характера неисправимыми.

III

21. Оставляю за собой последнее слово.
22. Нередко в разговоре перебиваю собеседника.
23. Меня легко рассердить.
24. Люблю делать замечания другим.
25. Хочу быть авторитетом для других.
26. Не довольствуюсь малым, хочу наибольшего.
27. Когда разгневаюсь, плохо себя сдерживаю.
28. Предпочитаю лучше руководить, чем подчиняться.
29. У меня резкая, грубоватая жестикуляция.
30. Я мстителен.

IV

31. Мне трудно менять привычки.
32. Нелегко переключать внимание.
33. Очень настороженно отношусь ко всему новому.
34. Меня трудно переубедить.
35. Нередко у меня не выходит из головы мысль, от которой следовало бы освободиться.
36. Нелегко сближаюсь с людьми.
38. Меня расстраивают даже незначительные нарушения плана.
38. Нередко я проявляю упрямство.
39. Неохотно иду на риск.
40. Резко переживаю отклонения от принятого мною режима дня.

Додаток 6.

Стимульный материал до методики Мюнстерберга

бсолнцевтргщоцрайонзгучновостьхэыгчяфактуекэкзаментроч
 ягшгцкпрокуроргурстабюетеорияентсджэбьамхоккейтрсицы
 фцуйгзхтелевизорсолджщзхюэлгцьбапамятьшогхеюжпждргщ
 хэнздвосприятиейцукенгшщзхъвафыапролдблюбобьявфырпл
 ослдспектаклячсмитьбюжоюерадостьювуфцпэждлорпкнародш
 лджьхэшщгиенакуыфйшрепортажэждорлафывюефбьконкурс
 йфячыщувскаприличностьзхжэеюдщглюдждэпрплаваниедтлж
 эзбьтрдщшжнпркывкомедияшлдкцуйфотчаянийфоячвтлджэ
 хьфтасенлабораториягщдщнруцтргшцтлроснованиезщдэркэ
 нтаопрукгвсмтрпсихиатриябплмстчьйсмтзацэагнтэхт

Додаток 7.

Стимульный материал до методики «Червоно-чорна таблиця»

9-т	15-п	9-м	12-м	16-е	3-и	10-в
24-в	23-ф	1-к	19-а	15-л	8-г	17-а
18-т	14-ф	13-ш	6-с	2-л	10-е	25-р
11-к	2-г	24-ч	23-ч	5-ш	12-б	21-н
20-б	17-р	11-р	22-д	19-т	3-с	13-ж
7-х	16-х	6-ж	22-п	14-ц	8-ц	4-з
7-з	1-о	20-н	4-д	5-и	18-о	21-у

Стимульний матеріал до методики «Виключення зайвого»

1. Василий, Федор, Семен, Иванов, Петр.
2. Дряхлый, маленький, старый, изношенный, ветхий.
3. Скоро, быстро, поспешно, постепенно, торопливо.
4. Лист, почва, кора, чешуя, сук.
5. Ненавидеть, презирать, негодовать, возмущаться, понимать.
6. Темный, светлый, голубой, яркий, тусклый.
7. Гнездо, нора, курятник, сторожка, берлога.
8. Неудача, волнение, поражение, провал, крах.
9. Успех, удача, выигрыш, спокойствие, неудача.
10. Грабеж, кража, землетрясение, поджог, нападение.
11. Молоко, сыр, сметана, сало, простокваша.
12. Глубокий, низкий, светлый, высокий, длинный.
13. Хата, шалаш, дым, хлев, будка.
14. Береза, сосна, дуб, ель, сирень.
15. Секунда, час, год, вечер, неделя.
16. Смелый, храбрый, решительный, злой, отважный.
17. Карандаш, ручка, рейсфедер, фломастер, чернила.